

AZ OKTATÁSI REFORM ÉS A KÖNYVTÁRAK

1. A KÖNYV ÉS KÖNYVTÁR AZ OKTATÁS-NEVELÉS CÉLKITÜZÉSEIBEN ÉS GYAKORLATÁBAN

Az oktatási rendszerünk továbbfejlesztéséről megvitatásra közreadott irányelvek alapvető célként az életre, éspedig a szocialista társadalom életére való nevelést tűzik ki. Azzal a minden tekintetben helytálló indokolással, hogy a „*ma iskolába kerülő fiatalokat úgy kell nevelni, tanítani, hogy az iskolából kilépve (10—15 év múlva) meg tudjanak felelni a felépült szocialista társadalom igényeinek.*”

Vitathatatlan, hogy az életre való nevelés, mint alapvető célkitűzés minden tekintetben helyes. Kérdés azonban, hogy ezt a helyes célkitűzést részleteiben hogyan értelmezzük. Vagyis: mit jelent a szocializmus viszonyai között az életre való nevelés? Még pontosabban: a szocialista oktatásnak, nevelésnek részleteiben milyen legfontosabb célokat kell maga elé tűznie, és gyakorlatát milyenné kell fejlesztenie ahhoz, hogy valóban a mai és a holnapi életre neveljen?

Aligha lehet kétséges, hogy az életre való nevelés a szocialista társadalomban az élet egésze számára szükséges nevelést jelenti. Olyan oktatást és nevelést, amely korszerű alapvetést, illetve szakképzést nyújt ahhoz, hogy az, aki átment rajta, képes legyen a szocialista társadalom életének egészébe szervesen beilleszkedni. Az új társadalom gazdasági és politikai, kulturális és társadalmi élete számára kell olyan egész embereket adnia akik — egyebek között:

a) a *munkában*, a társadalmilag fontos és hasznos termelői és más tevékenységek ellátásában öntudatos dolgozókként, kellő hivatástudattal és felkészültséggel, eredményesen helytállnak.

b) a szocialista *világnézet*, *erkölcs* és *izlés* elsajátításával magukban új emberminőséget alakítanak ki;

c) a *kulturális élet* megsokszorozódó, megnemesedő s éppen ezért megnemesítő lehetőségeivel a maguk személyében rendszeresen és intenzíven akarnak és tudnak élni;

d) végül az *egészséges életmód* emberhez méltó formáit életgyakorlatukban igyekeznek megvalósítani.

Mint ahogy pedig az ember személyiségében a munka, a világnézet, az erkölcs, az izlés és a művelődés elválaszthatatlan egységbe fonódik össze, kölcsönösen feltételezi és befolyásolja egymást; az oktatás és nevelés célkitűzéseiben és gyakorlatában is együttesen, egymással szoros összefüggésben és helyes egyensúlyban kell helyet kapniuk. Máskülönben az oktatás és nevelés ilyen vagy olyan vonatkozásban menthetetlenül egyoldalúvá, sőt hiányossá válik.

Maguk az *irányelvek* mai előzetes formájukban az életre való nevelést meglehetősen *egyoldalúan* értelmezik. Helyesen a munkára való nevelést helyezik a középpontba. Emellett azonban (kissé háttérbe szorulnak a világnézeti, erkölcsi és az egészséges életmódra való nevelés szükségletei. A modern kulturális életre és az egészséges életmódra való nevelés követelményei pedig csak itt-ott mellékesen, halvány utalásokban jelentkeznek. Holott nyilvánvaló, hogy a szocialista ember oktatásában és nevelésében ezeknek éppen úgy megvan a szerepük és jelentőségük, mint a munkára való nevelésnek, a szakemberképzés különböző fokozatokkénti megalapozásának, a termelési és más gyakorlati feladatokra való felkészítésnek.

Éppen ezért elengedhetetlen, hogy az oktatási reform további kidolgozása során a *kulturális életre* való nevelés az oktatási célok kitűzésében, a tananyag összeállításában, a különféle gyakorlatok megválasztásában és a módszerek alkalmazásában egyaránt kellő súllyal szerepeljen. Az ismeretterjesztés és az olvasás, a színjátszás és a film, a rádió és televízió, a hangversenyek, a múzeumok, műemlékek és kiállítások megismerése és igénybevétele a társadalom egésze számára egyre gyorsuló ütemben

rendszeres szükségletté válik. A kulturális élet lehetőségeit azonban nemcsak biztosítani kell a dolgozó tömegek számára, hanem azok helyes igénybevételére és értékelésére következetes nevelő munkával elő is kell készíteni most felnövő ifjúságunkat. S ez jelentős részben éppen az új oktatási rendszerünk feladata.

A társadalom kulturális életében az *olvasás*, a *könyv* és más *kiadvány*, valamint a *könyvtár* is egyre jelentősebb szerepet tölt be. Az írás és olvasás ismerete, a könyv szerete és gyűjtése, a könyvtárak használata egyre általánosabbá válik és ennek megfelelően egyre szélesebb tömegek számára nyitja meg a művelődés lehetőségeit. Következésképpen az iskolázásnak is egyik fontos feladata az olvasásra, a könyvek és könyvtárak ismeretére és használatára való nevelés is. Ez viszont csak úgy lehetséges, ha az olvasásra való nevelés, továbbá a könyv és könyvtár az oktatás és nevelés, célkitűzésében és gyakorlatában, tananyagában és módszereiben is elfoglalhatja azt a helyet, ami társadalmi szerepe és jelentősége szerint joggal megilleti. Ha tehát az oktatás-nevelés és az olvasás, valamint a könyv és könyvtár kapcsolatát külön is megvizsgáljuk a kölcsönös összefüggéseiket nemcsak tisztázzuk, hanem az oktatási reformtervben és a könyvtárak továbbfejlesztésében kétoldalúan szabályozzuk is.

Annál is inkább, mert ez az összefüggés a kapcsolatok minden fokán szükségszerűen *kétoldalú*. Egyfelől könyvtárainknak kell felkészülniök arra, hogy a szükséges előfeltételek tudatos biztosításával és a maguk sajátos lehetőségeinek kihasználásával minél hathatósabb támogatást nyújtsanak az oktatási reform manél teljesebb megvalósításához. Másfelől pedig az iskolázás egyes fokozatainak kell számot vetni azaz, hogy milyen nevelési célok beiktatásával, tananyag részek beillesztésével, gyakorlatok és módszerek segítségével mozdíthatják elő szocialista könyvtárkultúránk továbbfejlesztését. Kielégítő eredményt — mint más vonatkozásokban, úgy itt is — csak a két egymásra utalt tényező szoros együttműködése és egymást kölcsönösen támogató összehangolt erőfeszítései adhatnak.

2. KÖZKÖNYVTÁRAINK AZ OKTATÁSÉRT-NEVELÉSÉRT

Közkönyvtáraink vagy közvetlenül vagy pedig közvetve támogathatják az oktatást, következőképpen az oktatási reformot is.

Közvetlen segítséget nyújthatnak az oktatásnak az iskolai ifjúsági (kollégiumi, ill. tanuló otthoni) és nevelői könyvtárak, továbbá az egyetemi és főiskolai könyvtárak. Részben közvetlen támogatást is adhatnak a közművelődési könyvtárak: területiek (tamácsiak) és szakszervezetiek egyaránt, főként a gyermek- és ifjúsági könyvtárak, (fiókok, részlegek) fejlesztésével, illetve a kisebb könyvtárakban a könyvvállomány ilyen irányú gyarapításával. Vagyis elsősorban azok a könyvtárak, amelyek a tanulók, illetve hallgatók és az oktatók könyvtári szükségleteinek számbavételére és közvetlen kielégítésére hivatottak.

A *tanuló fiatalok* oktatása és nevelése szempontjából az *iskolai ifjúsági* könyvtárak szerepe és felelőssége a legnagyobb. Ez idő szerint több, mint 1 300 000 általános iskolai, megközelítően 180 000 középiskolai és 120 000 ipari tanuló iskolai, együttesen tehát mintegy 1,6 millió fiatal közkönyvtári szükségleteinek kielégítéséről és az olvasásra való ráneveléséről kell gondoskodniuk. Munkájuk eredményessége egyre nagyobb mértékben befolyásolja az iskolai oktatás és nevelés eredményességét is. Főként azért, mert az általános és középiskolában a gyakorlati foglalkozások rendszeresítése, valamint a tananyag csökkentése, illetve gyökeres átalakítása, az ipari tanulóiskolákban pedig a tanulmányi idő és általános műveltségi színvonal emelése jelentősen meg növeli a jó olvasmány oktatási és nevelési hatását a világnézeti, erkölcsi és esztétikai nevelés, az általános műveltség kibővítése és a szakirányú képzés megerősítése terén egyaránt.

De nemcsak a korszerű oktató-nevelő munka szemszögéből van egyre növekvőben az iskolai könyvtárak szerepe és jelentősége, hanem *politikai* szempontból is. A munkás és paraszt származású tanulók számottevő része ma még megfelelő házi könyvgyűjtemény hiányában a közkönyvtárakra, főként a települések peremkerületeiben, és a tanyaikon elsősorban az iskolai könyvtárakra van utalva. Jó összetételű és jól működő iskolai könyvtár nélkül hátrányos helyzetbe kerülnek azokkal a tanuló-társaikkal szemben, akik jobb házi könyvtárra támaszkodhatnak, vagy akiknek a lakóhelyén, illetve szülei munkahelyén jobb közkönyvtárak működnek.

Az OSZK Könyvtártudományi és Módszertani Központjának összeállítására szerint 1959-ben az ország 6322 általános iskolájából 278-ban egyáltalán nem volt könyvtár (4,5%), 2796 iskolában pedig a könyvtár nem éri el a 100 kötetet (44,5%). Jelenleg tehát az általános iskoláknak mintegy a felében — és éppen a legkisebbekben — az ifjúsági könyvtár nem alkalmas arra, hogy megfelelően a szocialista oktatás és nevelés

korszerű követelményeinek. De a nagyobb általános iskolák könyvtárainak helyzete és munkája sem tekinthető kielégítőnek. Viszonylag ezekben is kevés a könyv és alacsony a forgalom. Az általános iskolák könyvtárainak állapotát talán legjobban az jellemzi, hogy országos átlagban 1 tanulóra csak 0,75 kötet és évenként 1,2 kötet kölcsönzés jut. Ez azt jelenti, hogy ma még az általános iskolai tanulóknak csak kis része, mintegy 20—25%-a használja az iskolai könyvtárakat, s ezek is viszonylag kevés könyvtári könyvet olvasnak.

A középiskolások könyvtári ellátottsága kedvezőbb, de kielégítőnek ez sem tekinthető. Egy tanulóra 4,5 kötet jut. Ebből tanulónként csaknem 1 kötet a kötelező olvasmányokra esik. Évenként 1—1 tanuló átlagban 2,5 kötetet kölcsönöz. Jelenleg a tanulóknak csak mintegy harmada használja rendszeresen az ifjúsági könyvtárat, de abból viszonylag a középiskolások is kevés könyvet kölcsönöznek.

Az ipari tanuló otthonok, ill. iskolák könyvtári ellátottsága viszonylag jobb, de a használat mértéke ott sem tekinthető kielégítőnek. Különösen nem, ha figyelembe vesszük a szakmunkásképzés tervezett magasabb követelményeit.

Szocialista könyvtárpolitikánk és az oktatási reform egyik legfontosabb közös ügye tehát, hogy az iskolai ifjúsági és nevelői könyvtárak a reformtervezet megvalósításával párhuzamosan fokozatosan olyanná alakuljanak és úgy működjenek, amelyet oktatási rendszerünk korszerű továbbfejlesztése megkíván. Amilyen természetes, hogy az oktatás minden fokán gondoskodunk a szükséges tantermekről és gyakorlati képzés előfeltételeiről: a tankönyvekről és más taneszközökről, valamint oktatókról, éppen úgy magától értetődő, hogy minden iskolában meglegyen a szükséges méretű és összetételű ifjúsági és nevelői könyvtár, s mindegyiknek legyen felelős könyvtárosa is. Az olvasmány és a könyvtár szerepének és jelentőségének megnövekedése az oktatásban és nevelésben ezt elengedhetetlenül megkívánja.

Az iskolai könyvtáraknak tehát — ahhoz, hogy időben és jól megfelelhessenek az oktatási reform megvalósulása során rájuk háruló követelményeknek — egyszerre két irányban is jelentős fejlődést kell elérniök. Egyfelől állományuk mennyisége és összetétele, továbbá elhelyezésük és felszerelésük tekintetében fokozatosan olyanná kell fejlődniök, hogy az oktatási-nevelési céloknak eleget tehessenek. Másfelől már mostantól kezdve is és a továbbiakban egyre inkább úgy kell működniük, hogy a bennük rejlő lehetőségek fokozottabban érvényesülhessenek. Erre már most is megvan a mód, hiszen az iskolai könyvtárak kihasználtságának mértéke sokszorososan alatta marad pl. a tanácsi könyvtárakénak, ahol az 1 olvasóra eső, használt kötetek átlaga évenként 30 kötet.

A közművelődési könyvtárak — különösen a tanácsiak — már eddig is jelentős részt vállaltak a tanulóknak, de a pedagógusok olvasmányszükségleteinek a kielégítésében is. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár kerületi könyvtáraiban az olvasók 25,7%-a, a megyei könyvtárakban 31,3%-a, a falusi könyvtárakban pedig több, mint 50%-a a 6—14 évesek korcsoportjába tartozik. Országos átlagban az összes tanköteles korúak 25%-a közművelődési könyvtári olvasó. A 14—18 éves korcsoportból pedig a könyvtár működési helyétől függően az olvasók 12—19%-a kerül ki. Ezek legnagyobb része is iskolás: többnyire középiskolai tanuló. Ezen kívül az egyetemi hallgatók és a pedagógusok számottevő része is rendszeresen használja közművelődési könyvtárainkat. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár kerületi könyvtáraiban pl. az egyetemi hallgatók és pedagógusok az összes olvasók 7—8%-át teszik ki. Egészében véve tehát a tanácsi közművelődési könyvtárak olvasóinak mintegy a fele különféle oktatási intézményeinkből kerül ki. Hozzá kell ehhez venni még azt is, hogy közvetve, főként a szülők kölcsönzésén keresztül a szakszervezeti könyvtárakból is sok iskolás fiatal jut olvasnivalókhöz. Közművelődési könyvtáraink tehát valóban számottevő mértékben támogatják az iskolai oktatást és nevelést.

Nehézséget okoz azonban, hogy a közművelődési könyvtáraink jelenleg nincsenek felkészülve erre a feladatra. Szembetűnően megvilágítja ezt egyetlen adat is. A tanácsi közművelődési könyvtárak állományában pl. ez idő szerint mindössze csak 14,7% a gyermek és ifjúsági irodalom. Tehát az olvasók mintegy felének az igényeit az állomány alig egyhatodával kell kielégíteni. S még fokozza az alapvető nehézségeket, hogy a közművelődési könyvtárakban belül az esetek többségében a gyermek- és ifjúsági könyvtárak elhelyezése és felszerelése, a könyvtárosok száma és pedagógiai felkészültsége sem megfelelő. Pedig nem szorul bővebb igazolásra, hogy egész ifjúságunk korszerű művelődése és nevelése szempontjából alapvető jelentőségű, hogy közművelődési könyvtáraink — a tanácsiak és szakszervezetiek egyaránt — megadhatassák mindazokat a könyvtári szolgáltatásokat, amelyekre az eredményes oktató nevelő munkáinak szüksége van. Ez azonban csak úgy lehetséges, ha erre a feladatra a könyvtárak tudatosan felkészülnek és sikerül biztosítaniuk a nélkülözhetetlen előfeltételeket: könyveket és könyvtárosokat, elhelyezést és felszerelést is.

Az egyetemi és főiskolai könyvtárak a Szegeden 1959. decemberében tartott egyetemi és főiskolai könyvtári konferencia tanulságai szerint — egyes kisebb vagy újabb könyvtárak kivételével — ma már általában ki tudják elégíteni a felsőfokú tudományos kutató munka könyvtári szükségleteit. Ennek ellenére a felsőoktatás reformja itt is számos újabb problémát vet fel, amelyekre az egyetemi és főiskolai könyvtáraknak is idejében, az oktatási reform kidolgozásával és a felsőfokú szakemberképzés új rendjének megvalósításával párhuzamosan fel kell készülniük.

E felkészülés során számot kell vetniük azzal a két alapvető követelménnyel, hogy az egyetemi és főiskolai oktatás a jövőben tartalmában korszerűbb elméleti felkészültséget és több gyakorlati jártasságot kíván nyújtani, módszereiben pedig fokozottabb önállóságra igyekszik nevelni. Ez egyfelől általában is megnöveli, másfelől pedig jelentős mértékben átalakítja a könyvtárak igénybevételét. Elkerülhetetlenül növelni kell mindenekelőtt az olvasóhelyek számát a központi könyvtárban is és a kari, intézeti, kollégiumi könyvtárakban is. Az egyetemeken erre jó lehetőséget kínál most az azonos jellegű tanszékek (pl. filozófiai, történeti, irodalmi, nyelvtudományi, matematikai, fizikai, kémiai, biológiai, stb.) már is megindult szervezeti összekapcsolása. A tanszékcsoportok megszervezése módot ad az azonos jellegű tanszéki könyvtárak összevonására, az olvasóhelyek számának szaporítására, a nagyobb szakkönyvtárak rendszeresebb használatára. A szakképzés új rendje egyben fokozottabban ráirányítja a figyelmet a szükséges legújabb szakkiadványokra: hazai és külföldi könyvekre, folyóiratokra, s más dokumentumokra, s ami az állománygyarapítás szempontjából a legfontosabb: az eredményeket összefoglaló művek mellett az egyes kérdések forrásanyagára is. Az egyetemi és főiskolai oktatók és hallgatók könyvtári búvárkodásainak kibővülése és megnövelése pedig feltétlenül megkívánja a könyvtári tájékoztatás és feltáró munka megerősítését is. Végül az egyetemi és főiskolai könyvtárak fontos feladata az is, hogy a végzett hallgatókkal is kiegészítsék és rendszeressé tegyék a kapcsolataikat. Ezzel maguk is közvetlen kapcsolatba kerülnek a gyakorlati szükségleteivel, s ugyanakkor jelentős mértékben hozzájárulnak ahhoz, hogy az életbe, főként vidékre kikerült fiatal szakemberek magárahagyatottságát, elszigeteltségét csökkentsék.

Az oktatók könyvtári szükségleteinek biztosítása éppen olyan fontos, mint a tanulóké. Az oktatás és nevelés eredményessége nagy mértékben függ attól, hogy maga az oktató-nevelő mennyire tud lépést tartani az irodalom és a tudományok fejlődésével, milyen mértékig tudja kibővíteni és elmélyíteni azokat a világnézeti és szakjellegű ismereteket, esztétikai és erkölcsi élményeket, amelyekre oktató-nevelő munkáját alapozza.

Különösen az általános és középiskolai pedagógusok könyvtári ellátottságát kell körültekintően biztosítani, minthogy az egyetemi és főiskolai oktatók igényeiről az egyetem, illetve főiskola könyvtári hálózata általában gondoskodni tud. Az általános és középiskolai tanítók és tanárok pedagógiai szakkiadványokkal való ellátását részben az iskolai tanári könyvtárának a fejlesztésével, részben pedig az Országos Pedagógiai Könyvtár szolgáltatásainak további kifejlesztésével kell biztosítani. Itt különösen sokat segíthet a könyvtárközi kölcsönzés olyan kiépítése, hogy a kívánt szakkönyv bármely iskola tantestületéhez a lehető legrövidebb időn belül eljuthasson. Ehhez viszont elengedhetetlen az Országos Pedagógiai Könyvtár állományának erőteljes fejlesztése részben az iskolai tanári könyvtárak fölött példányainak központi gyűjtésével, részben pedig az újabb hazai és külföldi pedagógiai szakirodalom fokozottabb beszerzésével, valamint az állomány kötetkatalógusának mielőbbi elkészítése, hogy minden tantestület áttekinthetesen nyerhessen a központi könyvtár állományáról. A más jellegű szakkiadványok könyvtárközi kölcsönzését a megfelelő országos szakkönyvtár közreműködésével kell biztosítani. A könyvtárközi kölcsönzés gyakorlatát vagy az Országos Pedagógiai Könyvtáron keresztül vagy pedig közvetlenül kell kiépíteni.

Közvetve a felnőtteken, főként a szülőkön keresztül támogatják az oktatást és az oktatási reformot a közművelődési könyvtárak felnőtt részlegei, de kisebb mértékben és egyes vonatkozásokban a tudományos és szakkönyvtárak is. Az irányelvek az utolsó fejezetében külön kiemeli, hogy oktatási rendszerünk továbbfejlesztése az *egész társadalom ügye*. Sikeres megvalósítása csak a pártszervezetek, szakszervezetek, KISZ, Nótanács, szülői munkaközösségek, üzemek és más intézmények tevékeny és hathatós közreműködésével lehetséges. Közművelődési könyvtáraink, de tudományos és szakkönyvtáraink is a maguk eszközeivel (könyvajánlások, ankétok, bibliográfiák, kiállítások stb.) sokat tehetnek azért, hogy társadalmunk az oktatási reformot a maga fontos ügyének érezze, mellette és érte a közvélemény kedvezően kiformalódjék. Könyvtárainknak is közre kell működniük annak a *társadalmi környezetnek* a kialakításában, amely nélkül sem maga az új oktatási rendszer, sem pedig az új okta-

tás és nevelés nem valósítható meg eredményesen. Éppen ezért a közvetlen segítségnyújtás lehetőségei mellett minden könyvtárhálózatnak gondosan kell tanulmányoznia azt is, hogy közvetve mivel és hogyan támogathatja oktatási rendszerünk továbbfejlesztését.

3. AZ OKTATÁS-NEVELÉS SZOCIALISTA KÖNYVTÁRKULTÚRÁNKÉRT

Mint előre jeleztük, nem kevésbé fontos a kapcsolatok és hatások másik oldala sem. Az oktatás és nevelés — a maga módján és minden fokán — sokat tehet az olvasási kultúra fejlesztéséért, a jó könyvek és más hasznos kiadványok megkedveltetéséért, a házi könyvtárak gyűjtéséért, a közkönyvtárak megismertetéséért és használatának általánossá tételéért, sőt még a könyvtárosi életpálya megkedveltetéséért is.

S minderre iskolázásunknak nem csupán a fentebb vázolt különféle könyvtári szolgáltatások viszonzásaképpen kell gondot fordítania és törekednie, hanem saját jól felfogott érdekében is. Sőt mindezeket jórészt elsősorban az oktatási és nevelési gyakorlat támogatása és eredményeinek megszilárdítása, későbbi időkben való megőrzése és továbbfejlesztése érdekében kell vállalnia és végeznie. Nem kétséges azonban, hogy az oktatás és nevelés ilyen irányú kibővítése egyben az új magyar könyvtárkultúra széleskörű pedagógiai alátámasztását is elősegíti. A kettő tehát szükségképpen elválaszthatatlanul egybefonódik egymással.

Az olvasás széleskörű megkedveltetése, rendszeres kielégítést kívánó személyes szükségletté való fejlesztése mind a korszerű oktatás-nevelés, mind szocialista könyvtárkultúránk szemszögéből alapvető jelentőségű. A könyvek, hírlapok és folyóiratok, a házi és közkönyvtárak a szocializmus viszonyai között túlnyomó többségükben az új társadalmi rend szempontjából lényeges, időszerű és közérdekű közlések: művészi ábrázolások, illetve elméleti, történeti vagy gyakorlati ismeretek foglalata. Az írásban rögzített, felhalmozott kollektív tapasztalatok e roppant tárházai a szocialista tudat formálásának és az önművelésnek szinte kimeríthetetlen forrásai. Ez az oka és magyarázata annak, hogy az olvasmány és az olvasás még a különféle érzelletes technikai közlésmódok, pl. a film, rádió, televízió, stb. versenytében is egyik legjobb út arra, hogy a rendszeresen sokat és értékeset olvasó ember emberebb emberré fejlődjék, s a társadalom közösségi életébe értékes tagként beilleszkedjék. Éppen ezért az oktatás-nevelés minden fokának alapvető feladata, hogy rászoktassa a rábizott fiatalokat a könyvek és más kiadványok, valamint a könyvtárak minél intenzívebb igénybevételére és ránevelje az írásban rögzített tudattartalmak minél eredményesebb megértésére és felhasználására.

Az olvasás személyes szükségletté való fejlesztése, mint alapvető feladat mellett rá kell nevelni fiatalságunkat az *írásművek helyes értékelésére, a jó könyvek rendszeres gyűjtésére és gondozására és a könyvtárak használatára* is. A szocialista társadalom életének most kialakuló színvonalán, a munkamegosztás modern rendszerében a maga helyén senki sem lehet a közösség teljes értékű tagja, ha nem támaszkodik egyéni világnézeti, erkölcsi és esztétikai fejlődésében, általános és szakmai önművelésében — egyebek között — alkalmas házi könyvgyűjteményre és megfelelő közkönyvtárakra. Következésképpen az életre való nevelés egyik fontos követelménye, hogy minden oktatási fokozat növendékei a gyakorlatban is tanulják meg azoknak a házi könyvgyűjteményeknek a kialakítását és azoknak a közkönyvtáraknak a használatát is, amelyek számukra ezt a támogatást megadhatják. Csak így lesznek képesek arra, hogy műveltségüket minden irányban folyamatosan és önállóan továbbfejleszthessék és a rájuk váró feladatokat a könyvekben és könyvtárakban felhalmozott ismeretek alapulvételével végezhessék. Nem kétséges, hogy a könyvtári szolgáltatások megfelelő színvonalú ismerete és e szolgáltatások felhasználásának bizonyos mérvű begyakorlása az oktatás minden fokán a korszerű általános műveltségnek, illetve a korszerű szakképzésnek szerves része. Következésképpen a könyvtári szolgáltatások megfelelő mértékű ismeretét és igénybevételének begyakorlását az oktatás minden fokán intézményesen biztosítani kell.

Végül mindezekben túl oktatási rendszerünk továbbfejlesztése során az eddigi eredmények alapulvételével biztosítani kell a *könyvtárak szakemberszükségletének* kiképzését is, alsó, középső és felsőfokon egyaránt. Ehhez egyrészt a megfelelő oktatási formák kialakítása szükséges mind a nappali, mind az esti és levelező tagozatokon. Másrészt pedig az oktatás egyes fokozatainak a keretében fel kell kelteni az érdeklődést a könyvtáros hivatás iránt. Annál is inkább, mert ma már csaknem 3 ezer főhivatású, ezer mellékfoglalkozású, több mint 11 ezer tiszteletdíjas és ugyanennyi társadalmi munkás könyvtári dolgozó utánpótlását kell folyamatosan biztosítani s ez kielégítő módon csak az iskolák támogatásával, pl. könyvtári aktivisták nevelésével érhető el.

MINDENT EGYBEVÉVE tehát a könyvtárak és az oktatás kölcsönös kettős összefüggése és egymásra utaltsága megkívánja, hogy a megoldásra váró feladatokat e két tényező egymással összehangoltan mérje fel és azok megvalósítását egymás támogatásával végezze el. Ebben az együttműködésben az egyes könyvtári hálózatoknak mielőbb körvonalazniuk kell azokat a meglévő vagy sürgősen kialakítandó szolgáltatásokat, amelyek az oktatási reform támogatására alkalmasak, s azokat a feltételeket, amelyek e szolgáltatások biztosításához nélkülözhetetlenek. Az oktatási reform további kidolgozása során pedig számba kell venni mindazokat az igényeket, amelyeket kulturális életünk egyik fontos területe: az olvasási kultúra és a könyvtárkultúra korszerű kifejtéséhez az oktatással-neveléssel szemben megalapozottan támaszthat. Ezzel biztosítani kell és lehet, hogy az oktatás és a könyvtárak közös kérdései egyeztetett szemlélettel és egymás kölcsönös támogatásával oldódjanak meg. A feladatok természetéből következik, hogy ennek az együttműködésnek nem egyszeri társulásban, hanem szükségképpen tartós együttes erőfeszítésekben, a közös kérdések állandó együttes gondozásában kell megnyilvánulnia.

Kovács Máté

Együttműködés a Hazafias Népfront szervezeteivel

Az ecsédi klubkönyvtár felavatásáról

A Heves Megyei Tanács Végrehajtó Bizottságának egy 1959-es határozata nyomán járásunk, a hatvani járás területén három könyvtár községi kezelésbe adására kaptunk engedélyt 1960-ra. A határozatnak egyik célja az volt, hogy kísérletezzük ki az intézményesítés módszereit, és a jövőben fokozatosan térjünk át a községi könyvtárak tanácsi irányítására.

Amikor ez a tény járásunk területén nyilvánosságra került, az ecsédi községi tanács végrehajtó bizottságának vezetői azt mondták, hogy ha községükben is soronkívül tanácsi kezelésbe adjuk a könyvtárat, akkor ők helyi erőből megoldják a könyvtár elhelyezési problémáit.

Így kezdődött el az ecsédi községi

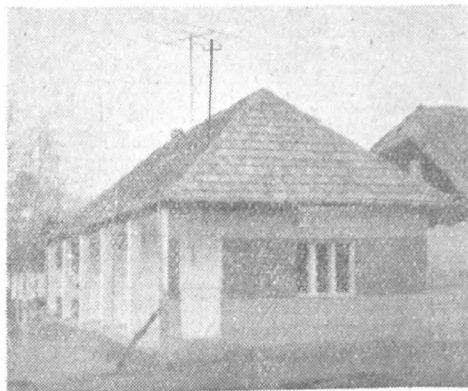
könyvtár és népfrontklub munkájának összehangolása, mely teljesen új helyzetet teremtett a község kulturális életében.

Először talán néhány sort a községről. *Ecséd* termelőszövetkezeti község a legközelebbi vasútállomástól 9 km-re, a járási székhelytől 12 km-re van. Autóbusz járással rendelkezik. 4500 lakosának fele a mezőgazdaságból él (1100 tsz-tag). A község határában nemrég szénmezőt találtak, ahol külszíni fejtéssel termelik a szenet a közeli erőmű részére. A községben 1958-ban modern iskolát építettek. Művelődési otthonuk a felszabadulás előtt egy vezérigazgató lakása volt.

A községi könyvtár három könyvszekrényét az iskola két tantermében helyezték el.

A művelődési otthonban helyiség szempontjából lett volna lehetőség a könyvtár elhelyezésére, de ezt a megoldást elutasítottuk azért; mert a község központjától 1 km-re, a község legtávolabb lévő lakott pontjától pedig 2,5 km-re fekszik. Nem tartottuk valószínűnek, hogy könyvekért ilyen nagy távolságot tegyenek meg az emberek a sáros, őszi időben.

1959 őszén a könyvtár céljára egy elhanyagolt, romos, 3 helyiségből álló házat jelöltek ki. A kijelölés után elkezdődtek a tervezések és megindult az átalakítási, építési munka. A közfalakat, régi kis ablakokat kivették és ma egy 5 × 12 méteres, padlós, nagy világos ablakú, neonfényes könyvtárhelyiség áll a kölcsönzők, helyben olvasók, csendes szórakozó (sakk, dominó), Tv-előadást

Az ecsédi népkönyvtár — népfrontklub